

**ДОСЛІДЖЕННЯ СІМЕЙНИХ УСТАНОВОК УЧНІВ 9-11 КЛАСІВ
НОВОСАНЖАРСЬКОГО ТА РЕШЕТИЛІСЬКОГО РАЙОНІВ ПОЛТАВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ В 2011-2012 Р**

І.П.Мостовий

*Україна, с.Великий Кобелячок Новосанжарський район Полтавська область
Великокобелячківська ЗОШ 1-111ст.*

Династії, суспільства, імперії перетворювались
в порох, якщо в них починала руйнуватись сім'я.
В.Афанасьєв

За двадцятирічний стаж роботи практичним психологом дійшов до головного в своїй практиці – всі наші суспільні проблеми виходять з сім'ї і лише з сім'ї.

Все, що «взяла» дитина з сім'ї, важко, а, інколи, і неможливо виправити без спеціальної корекційної, системної роботи. З малих літ (до трьох років) дитина «запрограмується» в сім'ї на певні дії і вчинки, які в дорослому житті реалізуються, як неусвідомлена програма дій. Всі намагання якось змінити програму дій, в більшості випадків, закінчуються перемогою «програми». Тут можна довго дискутувати і знаходити різноманітні оправдання, що вище сказане не зовсім вірне, згоден. Але масштабність проблеми настільки велика і різноманітна, що краще змінити суспільний підхід до першопричини (сім'ї) і мати результат, ніж намагатись доказувати, що можна щось зробити і не мати результату. Я практичний психолог і через мене вже пройшло не одне покоління дітей. Є окремі долі, які я супроводжую вкладаю в них все, що знаю і вмю, але на жаль результат практично відсутній бо перемагає «програма». Я можу сумніватись в моїх професійних якостях чи ще в чомусь, теж згоден, але чому тоді немає результату у тих, хто більш майстерний, професійний. Напевне проблема в тій величезній кількості роботи, яка є у всій виховній системі, а ще точніше у великій кількості «запрограмованих» дітей.

Тому вважаю, що потрібно змінювати підходи до цього соціального інституту. Звісно, причин багато, але я говорю про те, що ближче мені по роду своєї діяльності.

Вважаю, що сьогодні потрібно звернути увагу на підготовку молодих людей до сімейного життя: 1.Свідоме створення сім'ї; 2. Життя в сім'ї; 3.Виховання дітей (в межах навчальних закладів). На мій погляд це має бути чітка програма з декількома уроками (не факультативами!), можливо, в різних класах (Парадокс – ми вчимо різні предмети, але не вчимо як жити).

В останні часи все більше приходиться задумуватись над тим чим можна змінити ситуацію в державі. Багато приймається законів, ми йдемо по шляху демократії, але надій, що життя в суспільстві може змінитись на краще не видно, на мій погляд. А ще більше сумніваєшся у райдужній перспективі коли кожного дня бачиш дітей, знаєш їх проблеми і приблизно можеш спрогнозувати чим завершаться ті проблеми. Я давно вже дійшов до висновку, що більшість бід дітей (і суспільства в цілому) починається тільки з сім'ї. Тому і виникла ідея так би мовити «заглянути» в перспективу.

Для підтвердження серйозності ситуації наводжу статистику розлучень по двох районах за 5 років.

район	Новосанжарський		Решетилівський	
рік	Кількість одружень	Кількість розлучень	Кількість одружень	Кількість розлучень
2006	210	117	190	90
2007	243	128	212	94
2008	192	116	163	100
2009	183	93	156	100
2010	190	80	142	98

Дослідження виконувалась в рамках МАН. Анонімне опитування проводилось практичними психологами шкіл двох районів. Всього опитано 500 дітей. Обробіток результаті опитування проводили учениці Великокобелячківської та Шевченківської ЗОШ І-ІІІ ст. Лужанською М.(10 кл.), Ярченко І.(11 кл.) відповідно. Нижче наведено результати досліджень. Перша колонка – відповіді по Новосанжарському, друга – по Решетилівському районі, через риску – в тому числі відповіді хлопців.

1. Який шлюб вам більше до вподоби?

а) по любові	234/108	245/131
б) по спільних інтересах	19/13	0
в) по розрахунку	4/1	2/1
г) по випадковості	7/5	0
д) по знайомству через шлюбне аген-во	2/2	1/1

По першому питанню видно, що майже всі хотіли б одружитись по любові, але якщо взяти до уваги той факт якої трансформації в свідомості молодих людей набуло, сьогодні, високе почуття, то, напевне, перспектива не зовсім оптимістична. Цю перспективу досить серйозно підкріплює відповідь «б» її значення для сімейного життя дітям невідомо(не значиме), а це той фактор, який найбільше «утримує» сім'ю від розпаду (його відмітили всього 19 чоловік із 500!). Шлюби по спільних інтересах найстійкіші.

2.Що важливіше для створення сімі ?

а) любов (почуття)	188 /108	183 /90
б) матеріальна забезпеченість	77 /50	34 / 27
в) знання про виховання дітей	26 /1	12 /9
г) вміння володіти собою	25 /10	8 /4
д) здоров'я	37 /15	10 /3

Важливі та досить інформативні відповіді дали учні на друге запитання . Діти знову «підтвердили» свою некомпетентність, щодо створення і життя в сім'ї.

3.У скільки років хотіли б одружитися?

а) 18	15 /7	12 / 3
б) 20	77 /34	43 /19
в) 22	96/ 37	99/ 50
г) 25	66 /44	83 / 52
д) більше 30	7 /5	9 /9

По третьому запитанню маємо результат, який і на далі підтверджуватиме досить ранні шлюби. Майже 80% планують одружитись до 22 років! Це відповідь на якість життя, якість виховання дітей, на майбутні розлучення.

4.Скільки дітей хотіли б мати?

а) жодного	3 /1	11/9
б) одного	74 / 42	31 /23
в) двох	151/47	151 / 77
г) трьох	18 /6	28 / 16

д) більше 3-х

8 / 4

8 / 8

Сьогодні щоб перемогти смертність кожна українка має народжувати 3-х дітей. З таблиці бачимо протилежний результат. 14 дітей взагалі не планують цього робити. По відповідях в Новосанжарському районі народиться 423 дитини, а бажано - 738. Ситуація в Решетилівському районі не відмінна.

5. Яких знань вам не вистачає для створення сім'ї?

а) про виховання дітей

67 / 37

94 / 50

б) про самого себе

25 / 18

19 / 13

в) про відносини статей

22 / 11

22 / 11

г) про життя в сім'ї

104 / 45

80 / 41

д) про володіння собою

37 / 14

22 / 15

Якщо прийняти відповіді на п'яте питання як свідчення, що іншим ці знання не потрібні (вони володіють потрібними знаннями) то все рівно виходить досить значимий негативний результат, який підтверджує мету нашої роботи – вчити дітей сімейному життю.

6. Чи дозволите ви вашим батькам виховувати своїх дітей?

а) так

106 / 65

89 / 64

б) ні

12 / 7

8 / 5

в) інколи

105 / 33

83 / 44

г) в крайніх випадках

24 / 12

18 / 7

д) ні за яких обставин

8 / 5

16 / 12

В відповідях на 6 питання «зашифрована» ситуація щодо виконання батьками дітей своїх обов'язків по їх вихованню. Бачимо, що в двох районах 68 дітей не погоджуються з відношення батьків до своїх обов'язків. До них можна додати ще майже 200, які в цьому вагаються. Виходить, що більше 50% дітей не влаштовує, або вони не знають, їх не навчили в сім'ї як виховувати. Скоріше вони «навичені» як не потрібно, але ж проблеми це не вирішує.

7. За зразок сімейних відносин ви будете мати?

а) сім'ю своїх батьків	71 /12	74/ 31
б) приклади з літератури, журналів, газет	9 /82	4/2
в) приклади з кіно	5 /4	33/19
г) те, чому вчили в школі	9 /41	13/9
д) всього по трішки	162 /76	121/51

Вище наведені відповіді опосередковано підтверджують попереднє питання. В відповідях на це питання не зрозуміло з якого джерела будуть братись знання по стосунках в сім'ї, адже за орієнтир батьківська сім'я набрала лише 30%. Дуже мало!

8.Хто несе більшу відповідальність за психологічний клімат в сім'ї?

а) чоловік	48 /42	40 /31
б) дружина	23 /14	26 /17
в) обоє разом	165 /56	153 / 72
г) батьки	13 /8	10 /6
д) суспільство	4 /4	13 /4

Як бачимо позитивних відповідей майже половина, друга негативна, яка говорить про не обізнаність в цьому питанні.

9.Ви не зійшлись характером, але прожили більше року у шлюбі, що будете робити?

а) розлучитесь і знайдете іншу (го)	71 /39	82 / 41
б) підлаштуєтесь під чоловіка(дружину)	39 /20	48 / 30
в) перероблятиму характер чоловіка(дружини)	60 /26	50 /29
г) терпітиму	14 /8	14 /7
д) всього по трішки	75 /40	52 / 25

В відповідях «а» та «в» приховані статистичні дані про розлучення на сьогоднішній день. Тобто ситуація вже практично визначена. «Переробляння» характеру обов'язково приведе до розриву стосунків. На жаль діти цього не знають.

10. Ви дізнаєтесь, що ваша дружина(чоловік) вам зраджує. Що ви будете робити?

а) розлучитесь	118 /54	76 /41
б) пробачите	41 /14	30 /18
в) будете шукати причину в собі	60 /13	82 /38
г) «розберусь» із тим, хто мені зрадив	101 / 61	37 /25
д) теж зраджу	47 /39	15 /11

Ще сумнішу картину вимальовують відповіді на 10 питання. По них відсоток розлучень буде ще більший ніж сьогодні. В цих відповідях приховані агресія, рівень культури, рівень розвитку особистості.

11. Як ви будете реагувати на шкідливі звички чоловіка(дружини) – алкоголь, куріння, наркотики, азартні ігри?

а) не реагуватиму	3 /3	30 /9
б) забороню, поставлю ультиматум	99 /54	37 /29
в) допомагатиму позбутись	175 /76	135 /81
г) скажитимусь батькам	8 /4	24 / 5
д) читатиму мораль	33 /19	20 /14

Єдино вірною відповіддю у цьому питанні є відповідь «в», але її вага дуже мала. По суті ці відповіді є продовженням попереднього питання і вони мають такий же результат.

12. Чи готові ви іти на поступки майбутньому чоловікові(дружині)?

а) так	66 /40	60 / 41
б) ні	13 /8	12 / 8
в) інколи	110 /37	90 /48
г) не знаю	24 /13	22 /13
д) не думав(ла) про це	44 /28	63 / 23

Ключове питання стосунків у сімейному житті також не дало позитивної відповіді і відповідно це «продовження» існуючої життєвої ситуації.

13. Чи будете ви залучати до розв'язування сімейних конфліктів?

а) батьків	13/5	35 /21
б) друзів	15 /9	23 /13
в) психологів	27 /18	32 /13
г) лікарів	9 /9	10 /5
д) нікого, самі розберемось	200 /104	143 /81

Одне з питань, яке дає надію на те, що сімейних конфліктах у молодих людей вистачить знань на позитивний результат.

14. Ви любите хлопця, а він хоче перевірити ваші почуття через і інтимні стосунки. Що ви будете робити? (запитання лише для дівчат)

а) погоджусь	18	16
б) не погоджусь	53	53
в) покину хлопця	28	23
г) буду вмовляти	20	12
д) спитаю когось що робити	4	20

Це питання більше було зорієнтовано на корекцію ситуацій, які досить часто мають місце в стосунках молодих людей. Хоча в відповідях є важлива прихована інформація (орієнтація на ранні інтимні стосунки).

15. Що на вашу думку впливає на велику кількість розлучень серед одружених?

а) характери	75 /38	52 /36
б) матеріальні умови	36 /21	44 / 22
в) втручання батьків	56 /24	22 /14
г) зрада	116 /51	65 /35
д) невміння іти на поступки	88 /37	58 / 25

Відповіді на це питання дають досить тверезу оцінку розумінню причин розлучень і підтверджують нашу думку, що молодих людей потрібно готувати до подружнього життя.

16. Ви дізнались, що ви завагітніли. Що ви будете робити? (запитання лише для дівчат)

а) аборт	7	19
б) народжуватиму	90	76
в) щось інше	7	20

17. Чи важлива бажаність дитини для матері?

а) так	239 / 107	237 / 129
б) ні	8 / 6	4 / 1

Останні два питання так як і 14 питання більше несуть корегуюче навантаження. Але в відповідях є інформація, яка примушує подумати над наслідками відповідей. На 16 питання не всі дівчата дали відповіді, що сигналізує про важкість питання, а також говорить (ще раз) про готовність до ранній вступ у статеві контакти з відповідними наслідками.

Підводячи підсумки аналізу отриманих результатів, хочу відмітити, що загальна картина вийшла невтішною і напрошуються такі висновки:

А) створення сім'ї:

1. Діти не мають знань для свідомого створення своєї сім'ї;
2. Не зрозуміло звідки діти будуть брати ці знання;
3. 80 % старшокласників зорієнтовані на ранній шлюб – до 22 років;

Б) батьки – діти:

1. У дітей малий відсоток, при створенні своєї сім'ї, орієнтації на власну сім'ю – 30%
2. Діти підтверджують низький рівень підготовки своїх батьків у їх вихованні;

В) життя в майбутній сім'ї :

1. Відсутність знань про життя в сім'ї;
2. Низький рівень освідченості і культури як розв'язувати сімейні проблеми;
3. Низький особистісний розвиток по відношенню до іншого «Я»;
4. Орієнтація на розлучення більша ніж намагання зберегти сім'ю;

5. Підростаючим поколінням статистичний відсоток розлучень, буде збережений, якщо не збільшиться .

Г) стосунки «дівчата – хлопці»:

1. Чітка орієнтація на ранні інтимні стосунки у досить значимій кількості дівчат.

ВИСНОВОК: - дітей потрібно готувати до свідомого створення своєї сім'ї, життя в сім'ї, вихованню дітей. В сьогоdnішній ситуації набагато важливіше не знати якихось певних фрагментів навчального предмета, ніж не знати як створити сім'ю, як в ній жити і як виховувати дітей.